

† Γρηγόριος Γ. Μαρασλής.

Τῆ 1-ῃ Μαΐου τρέχοντος ἔτους ἐτελεύτησεν ἐν Ὀδησσῶ εἰς ἡλικίαν 76 ἐτῶν ὁ Γρ. Γ. Μαρασλής, ἐξ Ἑλλήνων τὸ γένος ἔλκων. Κάτοχος μεγάλης περιουσίας διεκρίνετο καθ' ὅλον τὸν βίον διὰ τὴν γενναιοδωρίαν του καὶ τὴν κλίσιν πρὸς οὐλανθρωπικὰ ἔργα, δαπανῶν ἀφθόπως κατ' ἔτος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μέγαν ποσά. Διὰ τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων σημασίαν εἶχεν ἰδιαιτέραν τὸ πρόσωπον τοῦ μεγαπλούτου Μ., καθ' ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν γενναίως ἀναλώμασιν αὐτοῦ ἰδρύθη καὶ διετηρήθη ἡ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτοῦ γνωστὴ ἑλληνικὴ «Βιβλιοθήκη Μαρασλή», ἀρχίσασα τὴν δρασίαν της ἀπὸ τοῦ ἔτους 1897 τῆ πρωτοβουλίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ μακαρίτου λογίου Λυσάνδρου Γ. Χ. Κώνστα¹⁾. Τὸ ποσὸν τὸ κατ' ἔτος δαπανώμενον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνῆρχετο εἰς 25—30000 ρούβλ. κατ' ἔτος.

Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη κύριον σκοπὸν ἔχουσα τὴν εἰς τὸ ἑλληνικὸν μετὰφρασιν ἐπιστημονικῶν κλασικῶν συγγραμμάτων ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, ἐνδιαφέρει κυρίως μόνον τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην. Οὐχ ἦπτον εἰς τὴν σειράν τῶν μεταφράσεων ἐξεδόθησαν καὶ τινὰ πρωτότυπα ἔργα, σημασίαν ἔχοντα διὰ τὴν καθόλου ἐπιστήμην. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην συγκαταλέγονται:

Ν. Γ. Προλίτου, Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. I, Παραομίαι τόμ. 4 (τόμ. Α' 1899, Β' 1900, Γ' 1901, Δ' 1902). Ὁ τέταρτος τόμος φθάνει μέχρι τῆς λέξεως «ἐλεῶ», ὅθεν γίνεται κατάδηλον ὅτι τὸ χρήσιμον τοῦτο ἔργον ἔμεινε δυστυχῶς ἀτελές. — II, Παραδόσεις τόμ. 2, 1904. Καὶ τούτου τοῦ σπουδαιοτάτου ἔργου δὲν ἐξεδόθη ἀκόμη ὁ τρίτος καὶ τελευταῖος τόμος.

Στεφάνου Α. Κουμανούδη, Συναγωγή νέων λέξεων, ὑπὸ τῶν λογίων πλασθεισῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, 1900.

Γ. Ν. Χατζιδάκι, Ἀκαδημεικὰ ἀναγνώσματα (ἑλληνικὴ, λατινικὴ καὶ ἰνδικὴ γραμματικὴ) τόμ. Α' 1902, Β' 1904.

— II, Μεσαιωνικὰ καὶ νέα Ἑλληνικὰ τόμ. Α' 1905, Β' 1907.

Κ. Krumbacher καὶ Γ. Ν. Χατζιδάκι, Τὸ πρόβλημα τῆς νεωτέρας γραφομένης ἑλληνικῆς, 1905.

Ι. Ν. Σβορώνου, Τὰ νομίσματα τοῦ κράτους τῶν Πτολεμαίων τόμ. 3, 1904.

Ὡς ἐν παρόδῳ μετεφράσθησαν εἰς τὸ ἑλληνικὸν καὶ τινὰ προιόντα τῆς ρωσικῆς φιλολογίας, δυστυχῶς ἄνευ ὠρισμένης σειρᾶς καὶ συστήματος. Μετεφράσθη π. χ. ἡ παθολογία Β. Β. Подвысоцкого, 1899 (ὑπὸ Ν. Ι. Κορδέλλη), ἡ ἱστορία τῆς ρωσικῆς λογοτεχνίας Α. Σαχμπιτσέφσκη, 1905 (ὑπὸ Θ. Βελλιανίτου), ἐπιτομὸς ἱστορίας τῆς Ρωσσίας Αἰκ. Στσέπκινας, 1907 (ὑπὸ Π. Λέφα), τοῦ Πούσκην ὁ Εὐγένιος Ὀνέγην, 1899 (ὑπὸ Χ. Βουλοδήμου), Α. Σουχοβο-Καμπύλην,

1) Τοῦ Α. Γ. Χ. Κώνστα ἀποθανόντος κατ' Αὐγούστον τοῦ 1904 ἡ ἐπιμέλεια τῆς Βιβλιοθήκης ἀνετέθη εἰς τὸν κ. Α. Μάλτον.

ὁ γάμος τοῦ Κρεντσίνσκη καὶ Ν. Γόγολ, πανδρολογήματα, 1901 (ὑπὸ Α. Γ. Κωνσταντινίδου) καὶ διάφορα διηγήματα ὑπὸ Παύλου Σ. Λέφα, τόμ. Α' 1903 (Β. Γάρσην, μῦθος περὶ βατράχου καὶ ρόδου, τέσσαρες ἡμέραι, τὸ ἐρυθρὸν ἄνθος, *Attalea princeps*. Μαξίμου Γόρκη, τὰ κλειθρα τοῦ βιβλίου, ὁ Τσελκῆς, τὸ ἄσμα τοῦ ἱέρακος. Α. Τσέχωβ, ὁ Γιάννης, οἱ ψάλται κατὰ τὴν ἀγίαν νύκτα, παιδικὸς κόσμος. Βλ. Κορολέγκο, φλόγες, κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα, ἡ τελευταία ἀκτίς, ὁ γέρον κωδωνοκρούστης. Α. Τολστόη, ὁ κύριος καὶ ὁ ἐργάτης, οἱ τρεῖς θάνατοι). τόμ. Β' 1905 (Ν. Γόγολ, αἱ κτηματῖαι τοῦ παλαιοῦ αἰῶνος, ὁ μανδύας, περὶ τοῦ πῶς ἐμᾶλλωσεν ὁ Ἰβάν Ἰβάνοβιτς μὲ τὸν Ἰβάν Νικηφόροβιτς, τὸ σημειωματᾶριον τοῦ τρελλοῦ. Μ. Λέρμοντωβ, Ταμᾶν, ὁ μοιρολάτρης, Ἀσίκ-Κερίμπ, οἱ τρεῖς φοίνικες. Ἰ. Τουργένιεβ, Μουμου, Στούκ... στούκ... στούκ, ποιήματα ἐν λόγῳ πεζῶ. Ν. Λεσκώβ, τὸ περιδέραιον τῶν μαργαριτῶν, οἱ αὐτοσχεδιασταί).

Μεγάλην σημασίαν διὰ τὸν ξένον λόγιον κόσμον θὰ εἶχε μία σειρά τῶν νέων ἐλλήνων συγγραφέων. Δυστυχῶς ὅμως καὶ τὸ εἶδος τοῦτο ἀντιπροσωπεύεται μόνον μὲ τὴν ἐκδοσιν τῶν ἀπάντων Διονυσίου Σολωμοῦ 1901 (μετὰ βιογραφίας ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ) τοῦ ποιήματος Στ. Κουμανούδη, Στράτης Καλοπίχειρος 1901 καὶ τινων πραγματειῶν Α. Βλάχου (Ἀνάλεκτα τόμ. Α' 1900, Β' 1901).

Μὲ τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ διεκόπη καὶ ἡ ἐκδοσις τῆς βιβλιοθήκης ἀποτόμως. Τινὰ τῶν ἔργων ἔμειναν ἡμιτελῆ καὶ θὰ εἶνε λυπηρὸν ἂν ἔργα οἷα τοῦ κ. Πολίτου δὲν συμπληρωθῶν εὐρισκομένου καταλλήλου δωρητοῦ. Ἄλλα εὐρίσκονται ἤδη ὑπὸ τὰ πιεστήρια ὡς λ. χ. Ἐμ. Ἀντωνιάδου, ἡ Ἁγία Σοφία εἰς τόμους 3 (μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων), Βαλαωρίτου τὰ ἅπαντα (ἐπιμελεία τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ), Köstlin, ἱστορία τῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων (κατὰ μετάφρασιν Α. Μάλτου μετὰ πρωτοτύπου πραγματείας περὶ τῶν Ἑλλήνων μουσουργῶν ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας), Αἰγινήτου, τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἰς 4 τόμους, Βερναρδάκη Γρ. λεξικὸν τῶν δυσκόλων χωρίων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, τὸ κτηματολόγιον τῶν Ἀθηναίων. Ἐκτὸς ὅμως τούτων ὁ μακαρίτης δωρητῆς ἀνέλαβε πολλὰ ἄλλα ἔργα (κυρίως μεταφράσεις), τῶν ὁποίων ἡ τύχη εἶνε ἐπίσης ἀόριστος. Ἀναφέρομεν τὰ κυριώτερα καὶ γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος:

Βερναρδάκη Δ., ἀνέκδοτα δράματα.

Σβορώνου Ἰ., τὰ νομίσματα τῶν Ἀθηναίων.

Πολίτου Ν., Σύμμικτα τόμ. 2.

Λάμπρου Σπ., ἱστορία τοῦ δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων εἰς 4—6 τόμους μετὰ τῶν πηγῶν.

Γιάνναρη, ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Παπαδιαμιάντη, διηγήματα.

Ξενοπούλου-Στρέϊτ, λεύκωμα (ληκύθων ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ἐν Ἀθήναις μουσείου).

Εἶνε πολὺ λυπηρὸν ὅτι ὁ μέγας δωρητῆς, ἴσως μὴ περιμένων τὸ τέλος τοῦ τόσοσιν ραγδαῖον, δὲν ἐπρόλαβεν ἐν τῇ διαθήκῃ του νὰ προνοήσῃ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ καὶ τὸ χειρότερον, δὲν ἐφρόντισε καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων, τὰς ὁποίας ζῶν ἀνέλαβε. Ὑπάρχει ἐν

τούτοις μεγάλη πιθανότης, ὅτι ὁ κληρονόμος ἀνεψιός κ. Α. Στ. Σαρφόνοβ θὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ καλὸν ἔργον τοῦ μεγάλου θείου του, ὄχι μόνον συμπληρώνων τὰ μέχρι τοῦδε ἀτελεῖ μείναντα, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω προάγων τὸ ἔργον.

Ἐν Ὀδησσῶ τῇ 7-ῃ Αὐγούστου 1907.

Σ. Π.

† Генрихъ Гельцеръ.

Византиновѣдѣніе понесло еще одну крупную утрату: умеръ профессоръ іенскаго университета Генрихъ Гельцеръ.

Въ бытность мою въ Константинополѣ въ 1899 году я лишь единственный разъ въ жизни встрѣтился съ Гельцеромъ. Это было въ Русскомъ Археологическомъ Институтѣ. Какъ сейчасъ помню высокую, плотную фигуру нѣмецкаго ученаго, который на французскомъ языкѣ, съ очень замѣтнымъ швейцарскимъ акцентомъ, громко рассказывалъ о впечатлѣніяхъ отъ своего путешествія по Востоку. Его увлекательный и остроумный рассказъ лишь изрѣдка прерывался вопросами случайно пріѣхавшаго туда французскаго византиниста G. Schlumberger и отрывистыми фразами директора Института Θ. И. Успенскаго. Тогда сразу Гельцеръ показался мнѣ человѣкомъ громаднхъ знаній, желѣзной воли и удивительной работоспособности. Это первое впечатлѣніе оказалось вполнѣ правильнымъ.

11 іюля 1906 года Генрихъ Гельцеръ умеръ. Съ нимъ сошелъ въ могилу одинъ изъ наиболѣе выдающихся современныхъ ученыхъ въ разнообразныхъ областяхъ византиновѣдѣнія.

Официальный curriculum vitae покойнаго не сложенъ. Родился онъ перваго іюля 1847 года въ Берлинѣ, въ 1872 году сдѣлался приватъ-доцентомъ въ Базелѣ, въ 1873 году экстраординарнымъ профессоромъ въ Гейдельбергѣ, а въ 1878 году ординарнымъ профессоромъ классической филологіи и древней исторіи въ Іенѣ, гдѣ и оставался до самой своей смерти. Проведя почти все время своей ученой дѣятельности въ Германіи и будучи по образу своихъ мыслей нѣмцемъ, Гельцеръ оставался швейцарцемъ по языку и жизненнымъ привычкамъ. Ученые труды не смогли заставить Гельцера отрѣшиться отъ общественной жизни Германіи. Не таковъ былъ его характеръ, и мы видимъ, что онъ принималъ весьма дѣятельное участіе въ политической жизни страны, въ борьбѣ политическихъ партій и т. д.

Результаты его ученыхъ изысканій не оставались достояніемъ одной лишь малочисленной ученой семьи, но проникали въ широкіе слои общества благодаря счастливой особенности дарованія Гельцера умѣть въ популярной, общедоступной формѣ рассказать о своихъ путешествіяхъ и результатахъ работъ въ различныхъ журналахъ, напр., въ die Zukunft и нѣк. др.